

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 24 marca 2021 roku

Sąd Rejonowy w Giżycku w II Wydziale Karnym w składzie:

Przewodnicząca – SSR Bogdan Wałachowski

Protokolant – st. sekr. sąd. Urszula Ekstowicz, p.o. sekr. sąd. Ewa Brezgieł

w obecności oskarżyciela publicznego KPP w G. Piotra Drozdowskiego

po rozpoznaniu w dniach 04.08.2020r. i 19.03.2021 roku sprawy

M. S.

syna H. i H. z d. B.

ur. (...) w W.

obwinionego o to, że:

W dniu 30 sierpnia 2019 roku w miejscowości F. na terenie działki nr (...), obręb K. gmina G. jako osoba, która dobrowolnie zobowiązała się do pochówku szczątków pochodzących ze spopielenia zwłok P. S. (1) dokonał pochówku tych szczątków w grobie murowanym pomimo, że tego typu groby mogą znajdować się jedynie na cmentarzu, a według miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego działki, na której nastąpił pochówek jest ona terenem przeznaczonym pod zabudowę usługową sportu i rekreacji, a nie stanowi cmentarza

tj. o czyn z art. 18 ust 1 ustawy z dnia 31 stycznia 1959 roku o cmentarzach i chowaniu zmarłych w zw. z art. 12 ust. 3 ustawy z dnia 31 stycznia 1959 roku o cmentarzach i chowaniu zmarłych

1. Obwinionego **M. S.** uznaje za winnego tego, że w dniu 30 sierpnia 2019 roku w miejscowości F. na terenie działki nr (...), obręb K. gmina G. jako osoba, która dobrowolnie zobowiązała się do pochówku szczątków pochodzących ze spopielenia zwłok P. S. (1) dokonał pochówku tych szczątków w miejscu i w obiekcie budowlanym do tego nieprzeznaczonym w świetle ustawy z dnia 31 stycznia 1959 roku o cmentarzach i chowaniu zmarłych tj. czynu z art. 18 ust 1 ustawy z dnia 31 stycznia 1959 roku o cmentarzach i chowaniu zmarłych (Dz.U. 2019.1473) w zw. z art. 12 ust. 3 w/w ustawy i na podstawie art. 39 ust 1 kw odstępuje od wymierzenia kary.

2. Zasądza od obwinionego na rzecz Skarbu Państwa 30,00 (trzydzieści) złotych tytułem opłaty i obciąża go pozostałymi kosztami sądowymi w kwocie 976,47 (dziewięćset siedemdziesiąt sześć 47/100) złotych.

II W 41/20

UZASADNIENIE

W dniu 30.08.2019 r. w miejscowości F.- P. S. na terenie działki nr ewid. (...), obręb K., gmina G. złożona została urna z prochami Ś.P. P. S. (1) w obiekcie budowlanym (bliżej nieokreślonym), zakopanym w ziemi. Osobą upoważnioną do zorganizowania pochówku, jak również umocowaną w sprawie zgłoszenia właściwemu miejscowo inspektorowi sanitarnemu pochówku poza obrębem cmentarza zmarłego został M. S.- wuj zmarłego (pełnomocnictwo k. 19, zawiadomienie-k.59). W ocenie Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w G. pochówek wykonany został na prywatnej działce w miejscowości F. w grobie ziemnym nie spełniającym warunków zawartych w obowiązujących

przepisach prawa co do lokalizacji miejsca pochówku oraz formy jego wykonania. Tożsame stanowisko wyraził Powiatowy Inspektor Nadzoru Budowlanego w G., który po przeprowadzeniu czynności kontrolnych wskazał, iż miejsce pochówku nie spełnia wymogów katakumby w rozumieniu prawa. W związku z powyższym M. S. zarzucono, że w dniu 30 sierpnia 2019 roku w miejscowości F. na terenie działki o nr ewid. (...), obręb K. gmina G. jako osoba, która dobrowolnie zobowiązała się do pochówku szczątków pochodzących ze spopielenia zwłok P. S. (1), dokonał pochówku tych szczątków w grobie murowanym, pomimo, że tego typu groby mogą znajdować się jedynie na cmentarzu, a według miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego działki, na której nastąpił pochówek jest ona terenem przeznaczonym pod zabudowę usługową sportu i rekreacji, a nie stanowi cmentarza, tj. o wykroczenie z art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 31 stycznia 1959 roku o cmentarzach i chowaniu zmarłych w związku z art. 12 ust. 3 ustawy z dnia 31 stycznia 1959 roku o cmentarzach i chowaniu zmarłych.

Obwiniony w sprawie nie przyznawał się do popełnienia zarzucanego mu czynu i konsekwentnie podnosił, iż pochówek na F. nie stanowił żadnego zagrożenia sanitarnego, a urna z prochami P. S. (1) złożona została w katakumbie (jednoniszowej), o czym- jego zdaniem- rozstrzyga fakt, iż spełnia ona techniczne warunki jej zbudowania, określone w rozporządzeniu Ministra Infrastruktury z dnia 07 marca 2008 r. w sprawie wymagań, jakie muszą spełniać cmentarze, groby i inne miejsca pochówku zwłok i szczątków. Obwiniony wskazał nadto, iż przy budowie katakumby posiłkował się przedmiotowym rozporządzeniem oraz sporządzonym do niego uzasadnieniem, które wprost określało, iż katakumba ma pełnić funkcje pomieszczenia (ograniczenie przestrzenne), odmiennie od grobu murowanego (rozporządzenie wraz z uzasadnieniem- k. 188-196). Grób murowany nie jest bowiem pomieszczeniem zamkniętym, a dla jego funkcjonalnych wymagań należy to, aby miał co najmniej 2 ściany i zapewniał dostęp do gryzoni oraz wilgotności. Katakumba, w której pochowane zostały spopielenione zwłoki zmarłego jest w relacji obwinionego zamkniętym pomieszczeniem, do którego nie mają wstępu insekty oraz gryzonie, a także nie dostaje się wilgoć. Wypełniając prawne warunki budowy, zrobiony tam został również drenaż zapewniający odprowadzanie gazów i cieków. Według obwinionego miejsce pochówku spopielenych zwłok jest obiektem małej architektury, który składa się z katakumby, kamienia i pergoli. Jest to jedna nisza, która znajduje się w szczelnie zamkniętym pomieszczeniu umieszczonym pod ziemią. Pomieszczenie ma 4 ściany w pionie, żadna ściana pionowa nie posiada nisz, 2 płaszczyzny poziome górna i dolna również takich nisz nie posiadają (k. 209-210, 211v,242).

Zgodnie z brzmieniem przepisu art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 31 stycznia 1959 r. o cmentarzach i chowaniu zmarłych (Dz.U.2020.1947 t.j. z dnia 2020.11.04) zwłoki mogą być pochowane przez złożenie w grobach ziemnych, w grobach murowanych lub katakumbach i zatopione w morzu. Szczątki pochodzące ze spopielenia zwłok mogą być przechowywane także w kolumbariach. Stosownie to treści art. 12 ust. 3 groby ziemne, groby murowane i kolumbaria przeznaczone na składanie zwłok i szczątków ludzkich mogą znajdować się tylko na cmentarzach, a zatem, a contrario uznać można, że w zamyśle ustawodawcy było to, aby katakumby mogły znajdować się również poza nim. Jedyne wyjątek kategorycznego obowiązku chowania zwłok na cmentarzu odnosi się do zwłok osób zmarłych na niektóre choroby zakaźne i wówczas obowiązek pochowania ich na najbliższym cmentarzu, w ciągu 24 godzin od chwili zgonu, nakłada art. 9 ust. 3 w/w ustawy. Dalej, przepis art. 20a przedmiotowej ustawy stanowi, że przepisy dotyczące pochówku i przewozu zwłok stosuje się odpowiednio do pochówku i przewozu szczątków powstałych ze spopielenia zwłok. Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 07 marca 2008 r. w sprawie wymagań, jakie muszą spełniać cmentarze, groby i inne miejsca pochówku zwłok i szczątków (Dz.U.2008.48.284 z dnia 2008.03.21) akcentuje natomiast w §2, iż przez **katakumbę należy rozumieć pomieszczenie z niszami w ścianie, przeznaczone do pochówku zwłok**. Nadto §16 przedmiotowego rozporządzenia uszczegóławia, jakie wymiary winna mieć nisza katakumby oraz fakt, iż powinna być oddzielona od sąsiedniej ściany o grubości, co najmniej 0,06 m i posiadać system odprowadzania gazów i odcieków w sposób nieszkodliwy dla otoczenia oraz uniemożliwiający dostęp do nisz insektom i gryzoniom. Usytuowanie katakumb powinno wykluczać możliwość wywierania szkodliwego wpływu na otoczenie, a po złożeniu zwłok bądź szczątków powstałych z ich spopielenia niszę należy natychmiast zamurować.

Mając na uwadze powołane powyżej przepisy wskazać należy, iż decydującym w niniejszym sprawie było określenie stanu prawnego miejsca pochówku zmarłego P. S. (1). Zaakcentować należy, iż Sąd nie podzielił stanowiska obwinionego prezentowanego w toku postępowania, wskazującego, że miejsce pochowania spopielenych zwłok

zmarłego można zakwalifikować jako katakumbę. Rozstrzygnięcie w przedmiotowej sprawie Sąd wydał na podstawie przedłożonych dokumentów oraz posiłkując się interpretacją słowa **pomieszczenie** oraz **nisza**, które mają w niniejszej sprawie kluczowe znaczenie. Za uzupełniający w sprawie materiał dowodowy Sąd uznał dowód z przesłuchania świadków.

W niniejszej sprawie wypowiedział się biegły. T. S.- biegły sądowy z zakresu budownictwa wskazał, że w jego ocenie obiekt, gdzie pochowane zostały spopielone zwłoki P. S. (1) jest grobem murowanym, dołem w ziemi, w którym boki są murowane do poziomu gruntu, do którego składa się trumnę ze zwłokami lub urnę (k. 146-149, przesłuchanie świadka- k. 211). W. B. sporządził opinie techniczną- budowlaną, w której stwierdził, że obiekt budowlany, gdzie spoczęły prochy zmarłego najbardziej konstrukcyjnie zbliżony jest do pojedynczej niszy kolumbarium (k. 228-235). Mimo, iż oba pozyskane dowody były sprzeczne co do konkretnego określenia miejsca pochówku zmarłego, obaj- T. S. oraz W. B. zgodnie wypowiedzieli się, że kategorycznie nie spełnia ono warunków katakumby. Obie opinie uznane zostały przez Sąd za wartościowe i w pełni odpowiadające na stawiane im pytania. W sprawie przez obwinionego została złożona nadto prywatna opinia hydrogeologiczna geologa P. S. (2) z sierpnia 2019 r. (k. 103- 108) oraz prywatna opinia techniczna architekta D. K. (k. 89- 102). Treść pierwszej opinii jest bez znaczenia dla przedmiotowego postępowania, albowiem określa ona warunki hydrogeologiczne na terenie działki nr (...) obręb (...)w m. F. w odniesieniu do planowanego na niej przedsięwzięcia pochówku zwłok. Opinia architektoniczna została sporządzona natomiast w listopadzie 2019r. i w ocenie Sądu miała na celu wsparcie prawidłowości działań obwinionego, kwalifikując obiekt jako katakumbę z jedną niszą do pochówku zwłok i szczątków. Jej konkluzje w świetle pozostałych dowodów zostały przez Sąd jako nieprzekonujące odrzucone. W sprawie słuchany był również świadek J. C. (k. 210v-211), który wypełniając obowiązki inspektora nadzoru budowlanego również nie zakwalifikował miejsca pochowania zwłok P. S. (1) jako katakumby. Sąd podzielił te zeznania jako przekonujące. W sprawie wypowiedzieli się również świadek A. K. (k. 81-82), J. S. (k. 77-78) oraz A. B. (k. 109-110), których zeznania były spójne, lecz nie wniosły niczego istotnego dla rozstrzygnięcia sprawy.

Jak wspomniano powyżej w niniejszej sprawie istotne znaczenie miała interpretacja słowa pomieszczenie, które nie ma uregulowania prawnego. Dlatego też kształtując jego definicję Sąd posiłkował się jego znaczeniem określonym i funkcjonującym powszechnie w języku polskim. I tak, za **pomieszczenie** uważa się budynek lub wydzieloną jego część, pełniącą określone funkcje (słownik języka polskiego, PWN 2003, pod red. Stanisława Dubisza) lub pomieszczenie- wydzieloną przegrodami budowlanymi przestrzeń w zakresie budynku, zamknięte- gdy posiada ściany ze wszystkich stron i dostępne jest tylko poprzez drzwi lub okna bądź otwarte- gdy jest połączone z innym pomieszczeniem poprzez brak przegrody, ściany (...). Dodatkowo wskazać należy, że określając znaczenie słowa **nisza**, które również w powoływanym przez obwinionego rozporządzeniu funkcjonowało do określenia słowa katakumba, uznać należy, że jest to **1.** «półkolistą lub prostokątną wnęką w murze lub w ścianie, stosowana jako rama architektoniczna dla rzeźby»**2.** «naturalne lub wykute wgłębienie w skale»**3.** «wyodrębniona część większego pomieszczenia, utworzona przez załamanie i cofnięcie ściany» (...)

W świetle powołanych powyżej definicji i dowodów, wbrew twierdzeniom obwinionego, miejsce pochówku spopielonych zwłok P. S. (1) nie może być uznane zatem za katakumbę- pomieszczenie z niszą w ścianie, które przeznaczone zostało do pochówku spopielonych zwłok i w tym tylko zakresie Sąd odrzucił wyjaśnienia obwinionego. Faktem jest, że miejsce złożenia spopielonych zwłok uniemożliwia dostęp insektom, gryzoniom, ma stworzony system odprowadzania gazów i cieków, oraz odpowiada wymiarom określonym w rozporządzeniu. Niemniej jednak urna z prochami zmarłego złożona została bezpośrednio do wymurowanego dołu, który nie posiada żadnych dodatkowych wnęk w ścianach przeznaczonych do pochówku zwłok. Jak stwierdzone zostało w postępowaniu, a potwierdził to także obwiniony- jest to pojedyncza, szczelna, zamknięta konstrukcja. W ocenie Sądu przedmiotowemu miejscu nie można przypisać znaczenia pomieszczenia, albowiem jest to miejsce gdzie nie można w żaden sposób się dostać. Jest przykryte zbrojoną betonową płytą i przysypane ziemią, na której rośnie trawa. Faktem jest, i w tym miejscu Sąd podziela stanowisko obwinionego cytującego powoływane powyżej rozporządzenie oraz stworzone do niego uzasadnienie, że po złożeniu zwłok/prochów niszę należy natychmiast zamurować (k.192-194), ponieważ katakumba powinna ze względu bezpieczeństwa sanitarnego spełniać warunki ograniczenia przestrzennego. Niemniej jednak,

mowa w tym przypadku cały czas o niszy, a nie pomieszczeniu, w którym ona się znajduje. Dostęp do pomieszczenia, powinien być zapewniony, bo takie funkcje spełnia ono zwyczajowo, mimo iż celowo powinno pozostawać zamknięte. W ocenie Sądu, obwiniony w sposób nieprawidłowy tożsamo stosuje pojęcia nisza oraz pomieszczenie, co w ocenie Sądu nie było zamiarem ustawodawcy, który dokonując wykładni pojęcia katakumby wyraźnie zazaczył, że jest to pomieszczenie z niszami w ścianie, co w niniejszej sprawie nie występuje.

Mając na uwadze powyższe Sąd uznał że zgromadzony w sprawie materiał dowodowy wykazuje, że M. S.- zachowaniem opisanym wyżej- wyczerpał ustawowe znamiona wykroczenia z art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 31 stycznia 1959r. o cmentarzach i chowaniu zmarłych w zw. z art. 12 ust. 3 w/w ustawy i tym samym uznany został za winnego przypisywanego mu czynu. Obwiniony jest osobą dorosłą, poczytalną, adwokatem czynnie wykonującym zawód. Miał przeto świadomość, że jego zachowanie jest bezprawne. Także jego motywacja wolna była od jakichkolwiek zewnętrznych nacisków, o których mowa w ustawie- kw, które wyłączają przypisanie winy, a zatem można było wymagać od niego zachowania zgodnego z prawem.

Na zasadzie art. 39 § kw Sąd odstąpił od wymierzenia mu kary, biorąc pod uwagę charakter i okoliczności czynu oraz właściwości i warunki osobiste obwinionego. Na korzyść obwinionego przemawiał fakt, iż nie był on osobą karaną, a na co dzień wykonuje zawód zaufania publicznego. Nadto, zaakcentować należy, iż jak wskazał sam obwiniony i co uzasadnione jest okolicznościami tragicznej śmierci P. S. (1), jego stan świadomości warunkowany był zasobem tragicznych przeżyć i traumatycznych doznań związanych ze śmiercią i poszukiwaniami ciała siostrzeńca, co wpłynęło na jednoznaczną ocenę obiektu budowlanego, gdzie miał zostać pochowany zmarły, jako katakumba(k. 242v). Ponadto, z wyjaśnień obwinionego wynika, że pochowanie zmarłego we wskazanym miejscu miało dla rodziny wyjątkowe znaczenie, albowiem znając szczególne przywiązanie zmarłego do F., obwiniony chowając jego szczątki na terenie P. S. był przekonany, iż w szczególny sposób realizuje jego testament (k.210v). Jak wynika z powołanych w sprawie dowodów miejsce złożenia urny wykonane jest starannie, w sposób, który nie zagraża środowisku i jest dla niego całkowicie neutralne. Nie narusza też innych przepisów, w szczególności prawa budowlanego. Warte uwagi w kontekście przedmiotowej sprawy jest również to, iż w kilkunastu krajach europejskich pochówek prochów ludzkich jest traktowany bardziej liberalnie niż w Polsce, albowiem bliscy mogą w niektórych przypadkach przechowywać nawet spopielone zwłoki zmarłych w domu, np. w Czechach. W tej części wyjaśnienia obwinionego znajdują potwierdzenie w ogólnie dostępnych mediach. W Polsce pochówki zmarłych poza cmentarzem zdarzają się również. Przykładem jest znany i w pełni powszechnie akceptowany pochówek zwłok poza cmentarzem ojca J. G., który został 5 lat temu pochowany na P. L. przy S. J. P. II (k.138-140)

O kosztach postępowania orzeczono na zasadzie art. 119 §1 kpw.